

телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційних систем, а також слідознавства, ідентифікації особи, виявлення підроблених документів тощо (залежно від видів прикордонних нарядів);

– вирішення ситуативних завдань або тактичних задач (летючка, опитування тощо), або проведення рольових ігор щодо дій прикордонного наряду в разі зміни обстановки або в ситуаціях, що можуть виникнути під час несення служби тощо.

Важливим є проведення інструктажу складу прикордонного наряду, який заступає на службу за планом охорони державного кордону (до 2 хвилин).

Після відпрацювання практичної частини необхідно здійснити показ проведення інструктажу складу зміни прикордонних нарядів, який заступає на службу, за планом охорони державного кордону після безпосередньої підготовки за такими елементами. Доводиться обстановка на ділянці відповідальності, результати контролю за службою. Здійснюється постановка наказу на охорону державного кордону прикордонним нарядам, які заступають на службу за планом охорони державного кордону одразу після безпосередньої підготовки зміни. Проводиться показ порядку озброєння та екіпіровки прикордонних нарядів, які заступають на службу; за необхідності проводиться показ постановки наказу на охорону державного кордону прикордонним нарядам, які заступають на службу за планом охорони державного кордону. Заключним етапом методики є заключна частина заняття.

Нітченко Алла Григорівна,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Музика Вікторія Віталіївна,

студентка I курсу освітнього ступеня «магістр»
Національного університету «Чернігівська політехніка»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ

В умовах сьогодення правова наука і вища юридична освіта знаходяться в постійній взаємодії і складають цілісну платформу сучасного освітнього процесу. Професійна підготовка фахівців має не лише теоретичне спрямування, а й зорієнтована на набуття практичних навичок.

Сучасна юридична освіта спрямована на формування у випускників не абстрактних знань, які мало пов'язані із життям, а особливих навичок, які спрямовуються на здатність застосовувати знання та вміння на практиці, в реальній справі. Тому використання традиційних методів навчання не є достатнім, існує необхідність удосконалення освітнього процесу, яке можна здійснити шляхом більш широкого впровадження інтерактивних методів навчання.

Сутність інтерактивного навчання розглядається багатьма вченими, такими як: О. І. Абдалова, А. М. Алексюк, О. В. Василенко, І. О. Галиця, І. І. Доброскок, В. В. Докучаєва, В. П. Коцур, С. О. Нікітчина, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, С. В. Пролєєв, М. В. Лисенко, П. Ю. Саух. Однак проблеми впровадження інтерактивних технологій у процес навчання здобувачів вищої юридичної освіти потребують подальшого вивчення, що й стало визначальним для обрання нами теми доповіді.

Інтерактивне навчання – це така інноваційна форма організації пізнавальної діяльності (перш за все – діалогова), під час якої створюються умови для всебічного розвитку особистості здобувачів вищої освіти. Роль викладача ґрунтується на тому, що він не лише здійснює контроль, а перш за все, виступає координатором та консультантом, розкриває та мінімізує труднощі, які мають здобувачі, прогалини в їх знаннях, реалізуючи індивідуальні та диференційовані підходи до їх навчання [1].

Запровадження інновацій в освітній процес приводить до зміни стосунків між науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти. Під час застосування традиційних методів навчання будуються авторитарні стосунки за принципом «суб'єкт-об'єкт», таким чином, здобувач вищої освіти виконує пасивну функцію і безпосередньо залежить від викладача. У разі застосування інноваційних методів здобувач вищої освіти стає суб'єктом, який бере активну участь в освітньому процесі, співпрацює з викладачем для здобуття та поглиблення знань, необхідних у майбутньому. Таким чином, поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання допоможе реалізувати «суб'єкт-суб'єктну» модель освітнього процесу [1, с. 190].

Для забезпечення якості освітнього процесу можуть бути застосовані такі методи: метод конкретних ситуацій, або кейс-метод; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; метод моделювання; PRES-формула; метод інтерв'ю; аудіовізуальний метод навчання; ділова

(рольова) гра; дискусія із запрошенням фахівців; аналіз помилок, колізій, казусів; брейн-стормінг («мозковий штурм»); метод аналізу та діагностики ситуації; публічний виступ та інші [2].

Найбільш дієвим методом викладання дисциплін для юристів є метод конкретних ситуацій або метод випадку (кейс-метод). На відміну від країн Європи в Україні він широко впроваджується лише впродовж останніх десяти років [3, с. 9]. Цінність цього методу полягає в його практичній орієнтації, коли здобувач вищої освіти вчиться приймати професійні рішення в університетській аудиторії шляхом застосування теоретичних знань під час вирішення практичних завдань – ситуацій (кейсів). Зазначений метод активізує та розвиває аналітичні й комунікативні здібності здобувачів вищої освіти.

У свою чергу, проблемний (проблемно-пошуковий) метод передбачає не тільки проблемний виклад матеріалу, але й проблемно-евристичні діалоги, вправи проблемно-пошукового характеру, створення певної проблемної ситуації, організацію колективного пошуку оптимального варіанта вирішення проблеми, наприклад шляхом обговорення «ініціативних» дій здобувачів вищої освіти тощо [4]. Цей метод стимулює пошукову діяльність, розвиває розумові здібності, мислення, сприяє виробленню життєвої мотивації, виховує самостійність, активність і креативність.

Наступний метод – ділова (рольова) гра, це один із найпопулярніших видів навчальної роботи серед здобувачів вищої освіти, адже він побудований на творчості, конкурентоспроможності, колективній співпраці. Мета ділової гри – створити максимально наближену до реальної ситуацію, в якій студент-юрист виконує необхідні професійні дії, застосовує набуті знання, виявляє навички роботи як з клієнтами, так і з колегами, а також підтверджує вміння працювати з нормативними документами. Беручи участь у ділових іграх, здобувачі вищої освіти привчаються вирішувати професійні завдання в складних, близьких до реальних умовах і, таким чином, формують та збагачують індивідуальний досвід цілісної професійної діяльності.

У процесі підготовки юристів дієвим прийомом розвитку професійних навичок у здобувачів вищої освіти також є тематичні ігри, проведення «науково-технічного суду над ідеєю». Такі прийоми можуть оптимально розкрити сутність методики викладання права, сприяють формуванню правової культури та мислення.

Інші ігрові технології, наприклад, розроблення кейсів із юридичних проблем, дають можливість здобувачам вищої освіти виконувати

різні ролі та представляти інтереси всіх сторін, зокрема, у цивільно-правових відносинах, які часто конфліктують між собою. Чим активнішу роль виконує здобувач вищої освіти під час освітнього процесу, тим більше виявляються його особисті якості, навички майбутнього фахівця, виробляються гнучкість, креативність і критичність мислення, а також звичка зосереджуватися.

У процесі вивчення правових дисциплін ефективними є також методи взаємодіючого навчання: обговорення або дискусія; навчальні групи, які співпрацюють; консультативна група; взаємонавчання; схеми або таблиці досвіду; дебати; логічне структурування; усні виступи, повідомлення тощо [5].

В освітній практиці диверсифікація навчальних технологій дозволяє активно та результативно їх поєднувати через модернізацію традиційного навчання та переорієнтацію його на ефективне та цілеспрямоване. У такому разі увага зосереджується на особистісному розвитку майбутніх фахівців, здатності оволодівати новим досвідом творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку вирішення навчальних завдань та ін. [6, с. 7].

Концепція інтерактивних методів навчання є багатокомпонентною, оскільки поєднує в собі всі нові та ефективні методи навчання (отримання, передачу та розвиток знань), які сприяють інтенсифікації та модернізації освітнього середовища, розвивають творчий підхід та особистісний потенціал учасників освітнього процесу.

Отже, інтерактивні методи навчання в закладах вищої освіти заслуговують на особливу увагу, оскільки вони забезпечують потребу в «інноваційному кліматі» в закладах вищої освіти, сприяють розвитку творчої активності та дослідницької ініціативи здобувачів вищої освіти, закладають фундамент для подальшого розуміння та розвитку юридичних знань, успішного застосування отриманих знань на практиці. Впровадження інтерактивних методів у освітній процес допомагає готувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних юристів, здатних виконувати складні дослідницькі, професійно-прикладні та творчі завдання.

Список використаних джерел

1. Луппа В. А. Інноваційні методи підготовки юристів у ВНЗ. *Проблеми сучасної освіти*. 2013. № 4. С. 188–193. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/download/8816/8337/> (дата звернення: 12.03.2020).
2. Інноваційні технології в розвитку наукової думки сьогодення: теоретико-практичний аналіз та науково-методичні коментарі: монографія / Л. Ф. Василевич та ін. Кіровоград: Поліграфія, 2015. 560 с.

3. Барнс Л. Б., Кристенсен К. Р., Хансен Э. Дж. Преподавание и метод конкретных ситуаций (конкретные ситуации и дополнительная литература): пер. с англ. А. И. Наумова. Москва: Гардирики, 2000. С. 9–10

4. Артикуца Н. В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2424/Artikutsa_Inov.pdf;jsessionid=B03414B789B3787C64286E2C75EAC955?sequence=1 (дата звернення: 12.03.2020).

5. Купчак М. Я., Повстин О. В., Гонтар З. Г. Методика викладання правових дисциплін у вищих навчальних закладах ДСНС України. *Вісник ЛДУ БЖД*. 2016. №13. С. 196–205.

6. Лисенко М. В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.10. Київ, 2013. 16 с.

Носовець Наталія Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ У ВПРОВАДЖЕННІ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Новою парадигмою розвитку суспільства є парадигма сталого розвитку, яку доцільно розуміти не лише в контексті зміни стосунків людини і природи для розширення можливостей економічного зростання, а як скоординовану глобальну стратегію виживання людства, орієнтовану на збереження і відновлення природних спільнот у масштабах, необхідних для повернення до меж господарської місткості біосфери.

Проблема сталого розвитку цивілізації – одна з найбільш актуальних у сучасному світі. Нею опікуються світові лідери, їй присвячені урядові та міжурядові програми, всесвітні конференції, міжнародні саміти, спеціальні сесії Генеральної Асамблеї ООН, зустрічі на найвищому рівні представників майже всіх країн світу. Проблема сталого розвитку людської цивілізації перетворилася на важливу складову внутрішньої та зовнішньої політики багатьох держав на всіх континентах [6].

Термін «сталий розвиток» визначила Г. Брундтланд (у 1983–1987 рр. Гру-Харлем Брундтланд очолювала роботу Комісії) у 1987 році на «Всесвітній комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку». Саме з цього моменту в засобах масової інформації почав з'являтися термін «сталий розвиток» і запропонована нова соціаль-